

משפט פלילי חנינה	הנחיות היועץ המשפטי לממשלה
נוהל טיפול בבקשות חנינה	תאריך: י"א תמוז התשל"ד, 1 יולי 1974 עדכון: ב' אדר ב' התשס"ג, 6 מרץ 2003 תיקון: ו' אייר התשס"ג, 8 מאי 2003 מספר הנחיה: 4.4000 (62.001)

נוהל טיפול בבקשות חנינה

א. כללי

1. נוהל זה מפרט טיפול גורמי משרד המשפטים בבקשות חנינה המופנות לנשיא המדינה. בנוהל זה "חנינה" - לרבות המתקת עונש. יש להקפיד כי בקשות חנינה יטופלו על-ידי מחלקת החנינות במשרד המשפטים ועל-פי הקבוע בנוהל זה.
2. בקשות למתן חנינה מוגשות ללשכת נשיא המדינה, במישרין או באמצעות משרד המשפטים.
3. הועברה הבקשה במישרין ללשכת נשיא המדינה, מעבירה אותה הלשכה, בהתאם לנהלים הקיימים, למחלקת החנינות במשרד המשפטים. הוגשה בקשה במישרין למשרד המשפטים, תחל מחלקת החנינות מיד בטיפול במפורט להלן.
4. בקשות חנינה, המתייחסות לאנשים שנידונו בבית-דין צבאי או בבית-משפט צבאי מועברות על-ידי לשכת הנשיא ללשכת שר-הבטחון, לשם קבלת חוות-דעת שר הבטחון.
5. בהתאם לנהלים כיום, הטיפול בבקשת חנינה ככלל יחל לאחר סיום ההליכים המשפטיים, לרבות משפט חוזר. רק בנסיבות אישיות מיוחדות שיישקלו בכל מקרה לגופו, ניתן לטפל בבקשת חנינה גם בעת שבקשת משפט חוזר נמצאת במערכת, אך זאת לאחר בירור הסטטוס של הבקשה למשפט חוזר.
6. א) לגבי כל בקשת חנינה נערכת חוות-דעת בכתב המובאת להחלטת שר המשפטים.
ב) אם מגיעות מספר בקשות חנינה לגבי אותו נידון, יתייחסו אליהן באותה חוות-דעת.
ג) אם מגיעות בקשות חנינה נוספות, המתייחסות לאותו נידון, לאחר משלוח חוות-דעת לנשיא המדינה, ובעוד הבקשה תלויה ועומדת בלשכת הנשיא, יכול שר המשפטים להחליט האם לצרף התייחסות לבקשה נוספת המצטרפת לבקשה התלויה ועומדת.
ד) בקשות חנינה חוזרות שאינן מסתמכות על עילה חדשה או שהתקבלו לאחר סיום הטיפול בבקשה קודמת לא תטופלנה לפני תום ששה חודשים מיום מתן תשובת הנשיא לבקשה

קודמת, בכפוף לחריגים, על-פי שיקול דעת היועץ המשפטי בבית הנשיא או מנהל מחלקת חנינות במשרד המשפטים.

7. (א) תיק חנינה ייפתח על-פי פניית הנידון או על-פי פניית בני משפחתו או מטעמם, בהסכמת הנידון ובידיעתו, או בכל מקרה שנשיא המדינה רואה לנכון ליזום פתיחת תיק כאמור.

(ב) ככלל, אין נשיא המדינה מטפל אלא בבקשות המתייחסות לאדם שהורשע. טיפול בבקשות טרם הרשעה לא יהיה אלא במקרים נדירים (ראו בג"צ 428/86 ברזילי נ' ממשלת ישראל, פ"ד מ(3) 505).

(ג) אין לטפל בבקשות חנינה המתייחסות להרשעה בדין משמעתי (ראו הנחיית היועץ המשפטי לממשלה 4.4001 "סמכות נשיא המדינה לחון נידונים בבתי-דין משמעתיים")

ב. תהליך העבודה במחלקת החנינות

1. עם קבלת הבקשה נפתח במחלקת החנינות תיק על שם העבריין.
2. במקביל תאושר קבלת בקשת החנינה.
3. מחלקת החנינות רשאית לדרוש מן המבקש, בהתאם לצורך, פרטים נוספים בקשר למשפטו, פרטים אישיים ופרטים בקשר לעובדות אחרות המועלות בבקשתו.
4. בבקשות להקלה בעונשי מאסר יוזמן תמיד תיק בית-המשפט. בבקשות אחרות יוזמן התיק, במידת הצורך, אם לא בוער, וזאת בשיקול דעתו של מנהל מחלקת החנינות בהתאם לטיבו של התיק ולחומר הכלול בו.
5. העתקי הבקשה יישלחו לגורמים אשר טיפלו במבקש, לשם קבלת חוות-דעתם והערותיהם לבקשה. הפניה היא לגורמים הבאים, כולם או מקצתם, לפי העניין:
 - (א) המטה הארצי של משטרת ישראל. המשטרה תתבקש להעביר גליון הרשעות קודמות וכן מידע מודיעיני, אם הוא רלוונטי לבקשת החנינה.
 - (ב) שירות בתי-הסוהר.
 - (ג) שירות המבחן.
 - (ד) שירות המבחן לנוער.
 - (ה) לשכות סוציאליות ברשויות המקומיות.

ו) שלטונות המכס - אם טיפלו בתיק.

ז) נציבות מס-הכנסה - אם טיפלה בתיק.

ח) רשויות השלטון המקומי.

ט) גורמים אחרים שיש להם ידיעה בנושא (צה"ל, שב"כ וכד').

6. חוות-דעת פרקליטות המדינה תתבקש בכל תיק בו נגזר עונש מאסר. עמדת הפרקליטות תינתן תוך עשרים ימים. אם הפרקליטות אינה מעוניינת להביע עמדה, תימסר הודעה על כל למזכירות מחלקת חנינות, על מנת שלא יתעכב הטיפול בתיק בהמתנה לחוות-דעתה.

7. במסגרת תהליך איסוף החומר בתיק החנינה רשאים עובדי מחלקת החנינות במשרד לקבל את מבקשי החנינה או באי-כוחם אם הללו מבקשים, לפי יוזמתם, להוסיף בעל-פה על בקשתם.

8. לאור החומר שנאסף, ולאחר שנבדקה, במידת האפשר, מידת אמיתותם של נימוקי הבקשה, יוכן במחלקת החנינות בתיקי מאסר (או בתיקים אחרים לפי שיקול דעתו של מנהל מחלקת החנינות) ריכוז של הנתונים, שהדוגמא המובאת כנספח להנחיה זו תהווה קווים מנחים לו, יובא בפני שר המשפטים. הנתונים יכול שיובאו במסגרת טיוטת חוות דעתו של השר.

9. שר המשפטים יביא חוות-דעתו, וריכוז הנתונים במקרה המתאים, במכתבו לנשיא המדינה.

10. אם המלצת השר היא חיובית נערך במצורף לחוות-הדעת גם נוסח כתב הקלה בעונש או כתב חנינה.

11. בכל מקרה בו בית-המשפט המליץ על חנינה, על הפרקליט המופיע להביא את ההמלצה באמצעות פרקליט המדינה, לידיעת שר המשפטים.

12. הודעות על החלטת נשיא המדינה מועברות למבקש על-ידי לשכת הנשיא. העתק מן ההודעה נמסר למשרד המשפטים (או למשרד הבטחון, במקרים המתאימים) ובמקרה של החלטה על חנינה גם לבית-המשפט ולמטה הארצי במשטרת ישראל. תיק החנינה והחומר מוחזרים למחלקת החנינות במשרד המשפטים.

ג. דיווח ורישום תהליכי העבודה

1. הטיפול המתואר בפרק ב' נרשם במערכת ממוחשבת, בה מתנהל מעקב אחר כל פניה לגורמים השונים.

2. בראשית כל חודש יקבל המנהל הכללי דיווח על הטיפול בבקשות החנינה.

דו"חות שנתיים לרגל הדיון בתקציב המשרד ובשביל מערכת שנתון הממשלה, ייערכו בהתאם להנחיות שתוצאנה מדי שנה על-ידי המנהל הכללי.

נספח**ריכוז נתונים לגבי בקשת החנינה המתייחסת ל -****דוגמא**

1. שם הנידון: שם פרטי, שם האב, שם משפחה.
2. פרטים אישיים, ככל שהם עולים מן החומר: מקום הלידה ושנת הלידה, שנת עליה לארץ וארץ עליה, מקום מגורים לפני המאסר, מצב משפחתי.
3. העבירה: כאן יבואו סעיפי האישום ופרטי ההרשעה, לרבות אלה:
 - (א) בית-המשפט שדן בעניין; (ב) מספר התיק; (ג) תאריך פסק-הדין; (ד) תמצית הכרעת הדין; (ה) פירוט של גזר הדין, תוך ציון תקופות מאסר לפני המשפט שנוכו מן העונש. בתיאור גזר הדין ייכללו נתונים על השיקולים לקולא ולחומרא שהובאו בחשבון.
4. ערעור: בית-המשפט של הערעור, מספר התיק, תמצית פסק הדין, לרבות תאריך פסק-הדין בערעור. אם עבר פסק-הדין שתי ערכאות ערעור יצוינו פרטים לגבי שני השלבים של הערעור, כאשר הם מובאים בשני סעיפי-משנה נפרדים של פסקה זו.
5. הליכים משפטיים נוספים: כאן יפורטו דיון נוסף, בקשות למשפט חוזר או פניות לבג"צ בקשר למשפט. יצוינו מהות ההליך, מספר התיק, תאריך ההחלטה ותמציתה.
6. פרטים על המאסר:
 - (א) מקום המאסר בעת הגשת הבקשה.
 - (ב) תחילת המאסר.
 - (ג) תאריך השחרור המלא.
 - (ד) תאריך השחרור בניכוי שליש.
 - (ה) פרטים על מאסר אזרחי בו נתון הנידון אותה שעה.
7. הרשעות קודמות:
 - (א) מספר התיק ובית-המשפט.
 - (ב) העבירה.
 - (ג) העונש.
8. זהות מבקש החנינה.
9. נימוקי הבקשה: תמצית הבקשה; רצוי לצטט, ככל האפשר, קטעים רלוונטיים כלשונם.
10. בקשות קודמות: תאריכיהן, מגישיהן והחלטות לגביהן.
11. חנינות קודמות: נושא העניין, המבקש, התאריך, ההחלטה, הנימוקים.
12. דיווח וחוות-דעת בית-הסוהר: יינתנו בכל מקרה של מאסר, כולל חוות-דעת נציבות בית-הסוהר ודו"ח העובד הסוציאלי ורופא בית-הסוהר.
13. חוות-דעת המשטרה.
14. חוות-דעת פרקליטות המדינה.
14. חוות-דעת מס-הכנסה ומכס/ יועץ משפטי של רשות מקומית או גוף תובע אחר: לגבי עבירות שהיו בתחום טיפול גופים אלה.
15. דיווח וחוות-דעת שירות המבחן: יינתנו אם היה בטיפול השירות האמור (למבוגרים או לנוער, לפי העניין).
16. חוות-דעת שירות בטחון כללי: תינתן לגבי עבירות בעלות אופי בטחוני.
17. חוות-דעת אחרות: במקרים של המלצות אחרות שצורפו (רשות מקומית וכיוצא בזה).
18. החלטות ועדת השחרורים: במקרים שבהם הובא עניינו של הנידון בפני ועדת שחרורים אך הוא עדיין במאסר. יש לציין תאריכי הדיון וההחלטות.
19. נימוקים מיוחדים: כאן יצוינו נימוקים לקולא ולחומרא, שלא היו בפני בתי-המשפט שדנו בעניין (בין שלא נטענו בפני בית-המשפט ובין שנולדו לאחר גמר ההליכים).